

D • N

28/10 1957

Folket vill samregering

Inte mindre än sex opinionsundersökningar efter det andra världskrigets slut har klarlagt att en stark och stabil majoritet finns bland väljarna för bildandet av en demokratisk samlingsregering. Den senaste undersökningen, publicerad i går, ger ett mycket klart utslag i den riktningen. Det stora flertalet väljare (71 procent) har en åsikt i frågan, och av dem önskar över två tredjedelar (70 procent) en samlingsregering. Särskilt anmärkningsvärt är att även inom det parti, socialdemokraterna, som från ordinär parlamentarisk synpunkt har möjlighet att bilda en enpartiregering sympatierna för en demokratisk samling överväger (33 procent mot 27). Inom de övriga demokratiska partierna är majoriteten för en sådan ombildning av regeringen överväldigande.

Opinionsundersökningen kommer i en situation då utsikterna att förverkliga det folkliga kravet och skälen att så göra är ovanligt markerade. De icke socialistiska partiernas ledare har direkt eller indirekt betonat sin anslutning till samlings-tanken; glädjande är att folkpartiets ordförande, vars hållning i frågan tidigare varit något osäker, nu mycket bestämt uttalat sig för ett allmänt samgående i regeringen.

Enligt Dagens Nyheters mening är inte bara en samlingsregering av mera tillfällig beskaffenhet, utan en samregering av principiellt varaktig karaktär önskvärd. Motiven för

denna åsikt är desamma som för folkstyrelsen över huvud. Demokratien är mest framgångsrik då de statliga besluten kommer till stånd efter diskussioner och uppgörelser mellan skilda riktningar och därför har förmåga att tillfredsställa det stora flertalet. Under senare tid, då utvidningen av statsverksamheten ökat regeringsmaktens betydelse på representationens bekostnad, är ett samarbete inom den första statsmakten mer än tidigare behövt för att tillgodose alla gruppers krav på inflytande vid viktiga avgöranden. Men härtill kommer att beslut som på lång sikt är värdefulla eller nödvändiga, men som för tillfället kan ge anledning till missnöje på vissa håll, är lättare att fatta i en bred koalitionsregering, då ögonblickets missnöje inte utnyttjas av en på regeringens försvagande inställd opposition. Det svenska partiväsendet, som utmärkes dels av ytterst begränsade motsättningar partierna emellan, dels av att de socialdemokratiska och borgerliga riktningarna är praktiskt taget lika starka, är mera lämpat än de flesta andra demokratiers för en omläggning av regeringsbildningen i angiven riktning.

Mot samregeringstanken har anförts att dess genomförande leder till försvagande av debatt och kritik. Efter all sannolikhet är detta riktigt såtillvida som de rent partipolitiska striderna kan väntas bli mindre hetsiga. Men man kan å andra sidan räkna med ett meningsutbyte som är mindre parti-

färgat, mera självständigt och öppet och mera inriktat på problem utanför partitaktikens domäner. Såsom vi ofta betonat bör ett system med samregering ovillkorligen kompletteras med en förstärkning av folkomröstningsinstitutet och alltså med en ökning av väljarnas direkta inflytande och omedelbara ansvar.

För dagen gäller inte ställningstagandet en samregering, utan en samlingsregering av mera begränsad syftning. Det första steget mot en ny form av parlamentarism måste emellertid bli en samlingsregering, som från början kanske av många fattas som provisorisk, men vars verksamhet under den allmänna opinionens tryck stabiliseras. Starka och inom vida kretsar uppskattade skäl talar just nu för en sådan regering. Man har med all rätt yrkat på att de mest brännande frågorna, försvarsfrågan och pensionsfrågan, inte kan eller bör lösas av ett enda parti, att en samförstånds-lösning både partipolitiskt och sakligt är av stort värde. Det kan gott tilläggas att en rad andra frågor som nu är aktuella eller snart kan väntas bli det skulle vinna på en lösning i denna anda och att de reella motsättningarna partier-

na emellan inte är så stora att en dylik lösning är otänkbar. Partiernas styrkeförhållanden pekar i samma riktning. Hr Erlander har för en rent socialdemokratisk regering anförat att detta parti i andra kammaren är starkare än högern och folkpartiet tillsammans; hr Hjalmarson åter framhåver att de tre borgerliga partierna i denna kammare är socialdemokraterna överlägsna. Men även första kammaren måste uppmärksammas. Så länge den finns — vi hoppas att den snart skall utmönstras — är det omöjligt att inte ta hänsyn till socialdemokraternas starka ställning i denna kammare.

Formellt parlamentariskt är socialdemokratin alltså berättigad att bilda en enpartiregering. Med tanke på läget för dagen och för framtiden är en samlingsregering politiskt och sakligt en bättre lösning. Folkpartiet, högern och centerpartiet bondeförbundet är tydligen redo att medverka. Socialdemokratin tar på sig ett drygt ansvar och handlar utan tvivel i strid mot en stor folkmajoritets vilja om den håller på anspråket att med stöd av några få rösters övervikt vid gemensamma valeringar ensam bilda regering.

Ok. 7d
Sia 7